

IONOI

Processen van zelfrealisatie in Damanhur, een gemeenschap met collectieve idealen

Bachelor-thesis van Mariëlle Klaassen

Begeleider: Hans de Kruijff

2012

Studentnummer: 3362558

E-mailadres: klaassen.marielle@gmail.com

Adres: Kapelstraat 99, 3572 CK Utrecht

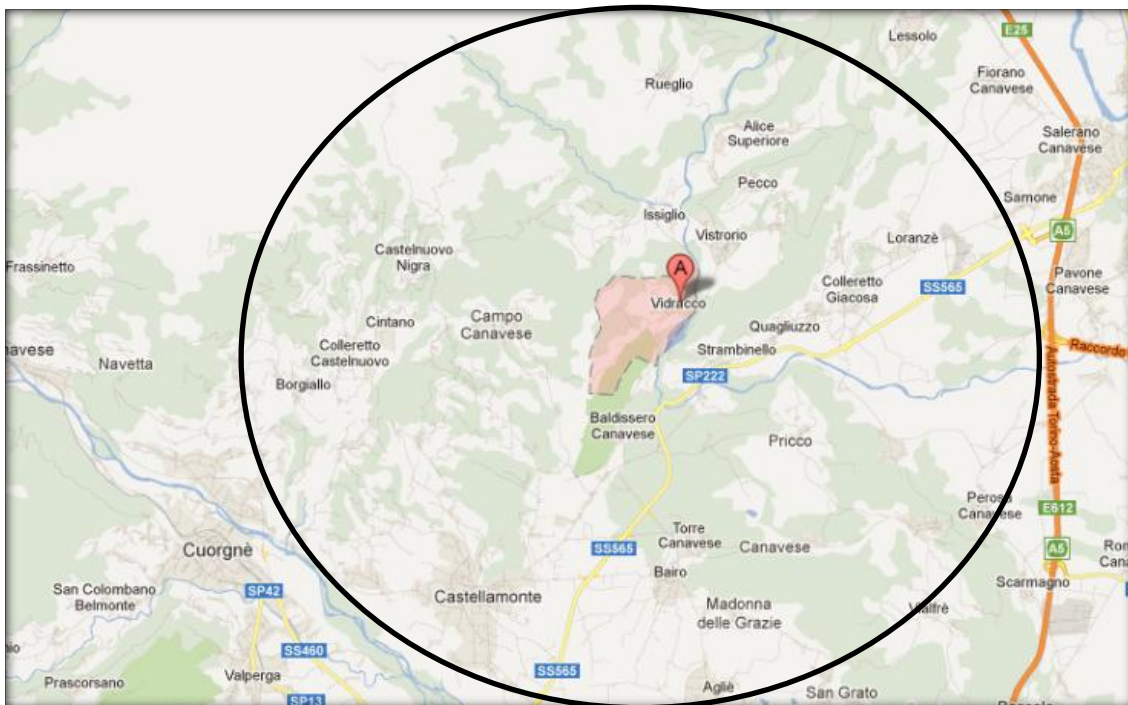
Inhoudsopgave

Geografische ligging Damanhur.....	3
Gedicht.....	4
Voorwoord.....	5
1: Introductie.....	6
2: Theoretisch kader.....	11
2.1: Gemeenschap op mensenmaat.....	11
2.2 Voorbij individualisme.....	13
3: Schets van de gemeenschap & centrale begrippen.....	16
3.1: Visioenen & tijdreizen.....	16
3.2: Magie & <i>Spiritual People</i>	17
3.3: Dagelijks leven.....	18
4. “Het gaat om confrontaties aangaan; jezelf ontwikkelen en jezelf uitdagen”.....	20
4.1: <i>Tecnarcate</i> en de waarde van zelfrealisatie.....	21
5. Structurerende veranderingen & veranderende structuren.....	24
5.1 Dapperheidstest & de <i>Game of Life</i>	26
5.2 Volledige Participatie.....	27
6. Collectieve en Individuele rituelen.....	29
6.1 <i>Equinox & Purification</i>	30
6.2 Rituelen voor de dood & een Orakel voor de toekomst.....	32
7. Conclusie.....	34
Bibliografie.....	37
Bijlage 1. Samenvatting in Italiaans.....	39
Bijlage 2: Vier van de vijftien punten van de ‘Constitutie van Damanhur’.....	40
Bijlage 3: Foto’s.....	41

Geografische ligging van Damanhur

1. Damanhur ligt in Noordwest Italië, in de buurt van Turijn en Milaan

2. *Damanhur Crea* en *Damijl* liggen vlakbij het punt A. De verschillende nucleo's bevinden zich in verschillende dorpen binnen deze cirkel. (1cm = 2 km)

Gedicht

Ik ben alleen
en stel me voor dat ik met m'n duizenden ben,
we komen van alle kanten,
hebben elkaar nooit gezien, nooit van elkaar gehoord,
duiven vliegen op,
we koesteren een reusachtige gedachte:
ik ben alleen
en er is verder niemand, niemand dan ik,
ik schraap mijn keel – oorverdovend –
wrijf in mijn duizenden handen.
Waarom is dat een armzalige gedachte
en niet de gedachte:
Ik ben alleen?

Toon Tellegen (2000: 251)

Voorwoord

Twee jaar geleden, toen ik in het ziekenhuis lag, had ik een bijzondere droom. Ik droomde dat een grote groep mensen aan de kust stonden te blazen om mij op mijn zelfgemaakte zeilboot in beweging te brengen. Deze droom stond voor mij symbool voor de steun die ik van de mensen om mij heen kreeg. Ik was plotseling in het ziekenhuis beland en had een hersenoperatie ondergaan. In de herstelperiode hierna voelde ik mij vaak alleen. Tegelijkertijd heb ik de aanwezigheid van de mensen om mij heen niet eerder zo sterk gevoeld. Tijdens mijn periode in Damanhur keek ik terug op deze ervaring, doordat ik een soortgelijke groepskracht voelde. In de eerste twee zinnen van het gedicht van Toon Tellegen benoemt hij iets vergelijkbaars. Ook deze scriptie schreef ik alleen, maar zonder de openheid van mijn informanten had ik niet zoveel inzicht kunnen krijgen. Ik ben ze dankbaar.

Introductie

“Ieder van ons bespeelt een uniek instrument en is onderdeel van een groot orkest, wat gedirigeerd wordt door een universeel bewustzijn. Als we onze partituur spelen zonder te kijken naar de aanwijzingen van de dirigent, of teveel te letten op de rest van het orkest, wordt het een chaotisch orkest. Alleen als we de bewegingen van de dirigent in het oog houden, kan je jouw unieke geluid inbrengen zonder dat het chaos wordt, maar een harmonieus geheel” (Oberto Eiraudi 2012).

Door de huidige modernisering raken mensen vervreemd van de wereld om hun heen. Mensen gaan op zoek naar manieren om verbinding te maken, onzekerheid te verkleinen en ergens bij te horen (Appadurai 1996; Bauman 2007). Dit heeft als gevolg dat samenleving een nieuwe betekenis krijgt die los staat van het individu. Bovenstaande metafoor beschrijft een manier om het individu weer samen te brengen met het gemeenschappelijke waarin verbinding en zekerheid te vinden is. Dit noemt Oberto Eiraudi het ‘superindividu’, een centraal thema in de gemeenschap Damanhur. Hiermee wordt bedoeld dat je boven jezelf uitstijgt en deel wordt van een collectief bewustzijn. Je ontwikkelt jezelf, doordat je niet alleen op jezelf gefocust bent, maar ook ‘het gehele’ tot je bewustzijn binnenlaat. Een bewoonster van Damanhur probeerde dit mij meer te verduidelijken; *“There is an expansion of Me because the We enters”*. Na het zien van mijn vragende blik zegt ze dat het gaat om een heel sterk gevoel, dat het niet duidelijker uit te leggen is als je het zelf niet ervaart. Veel bewoners van Damanhur geven aan dat ze in deze gemeenschap zijn gaan wonen, omdat ze hier voelen dat ze een deel zijn van ‘iets groters’, iets dat ze in hun leven voor Damanhur misten. Dit idee wordt duidelijker door de volgende uitspraak: *“Voor ik in Damanhur kwam wonen voelde ik me als een grote vis in een piepklein aquarium, waar ik me bijna niet kon omkeren. Nu in Damanhur heb ik het gevoel dat ik in een enorm aquarium leef dat ik deel met allemaal andere vissen.”* Dit delen van dezelfde ruimte is niet altijd gemakkelijk vertelde deze bewoner erbij: *“In de wereld buiten Damanhur zijn we gewend alleen onze eigen individuele doelen na te streven, maar in Damanhur komen vóór deze individuele doelen eerst de gedeelde doelen”* (zie (II) in bijlage 2). Op deze manier probeert Damanhur een alternatief te bieden aan de scheiding van het individu en het collectief.

Damanhur betekent lichtstad. Het is een woon-, leef- en werkgemeenschap met ongeveer 650 vaste inwoners en is in 1975 opgericht. Damanhur is een gemeenschap die is opgericht om een droom te realiseren. De gemeenschap is gebaseerd op samenwerking, optimisme en menselijke daadkracht gericht op transformatie. Damanhur is gebaseerd op ethische, ecologische en spirituele waarden en als model uitgeroepen voor een duurzame toekomst, door de Verenigde Naties. In 1998 werd Damanhur lid van het netwerk GEN, waarvan de

voornaamste doelstelling is om duurzame gemeenschappen wereldwijd te ontwikkelen (Meyerink 2003). De bewoners van Damanhur wonen in groepen van 10 tot 25 mensen in grote huizen, die nucleo's worden genoemd. Deze zijn in een straal van 40 kilometer rondom het dorpje Baldissero Canavese in Noordwest Italië verspreid (zie pagina 3). Damanhurianen hebben in dit gebied hun huizen gekocht. De gemeenschap is dus midden in bestaande Italiaanse dorpen gevestigd. De nucleo's zijn georganiseerd in regio's. Een regio bestaat uit drie of vier nucleo's die qua afstand dicht bij elkaar liggen. *Damijl* en *Damanhur Crea* vormen de twee belangrijke centra in het sociale leven van Damanhurianen. *Crea* is een oude oliefabriek omgebouwd tot multifunctioneel centrum met een biologische supermarkt (Tentaty), verschillende ateliers en praktijken, een café en biologisch restaurant. Ook kent het centrum een grote congreszaal waarin wekelijks bijeenkomsten zijn. Op loopafstand vanaf *Crea* is de regio *Damijl* wat een centrale ontmoetings- en ontvangstplek van Damanhur is. Er is een gastenverblijf, een bar, kantoren, leslokalen en onderzoekslaboratoria. Tussen deze gebouwen is, in de buitenlucht, de *Open Tempel*, een belangrijke plek voor rituelen. Ook zijn er verschillende plekken waar spiralen zijn gemaakt voor loop-meditaties (zie bijlage 3).

Ongeveer 80% van alle bewoners is Italiaans en de overige 20% heeft diverse nationaliteiten. Van de bewoners wordt verwacht dat ze een zelfstandig inkomen hebben om maandelijkse lasten te kunnen betalen. Deze maandelijkse lasten zijn kosten voor woning, voedsel en een soort belasting, voor projecten voor de gemeenschap, ziekenfonds en interne banen. Vele inwoners hebben eigen bedrijfjes of werken buiten de gemeenschap in Milaan of Turijn. Een select deel werkt intern, bijvoorbeeld de leraren van Damanhuriaanse scholen. Naast de financiële bijdragen doet iedere burger 24 uur per maand vrijwilligerswerk. Dit kan werk zijn voor de gemeenschap zelf, maar ook voor de bestaande Italiaanse gemeente van Baldissero, zoals de lokale brandweer en ziekenhuis. Dit vrijwilligerswerk ligt ten grondslag aan de kern van de gemeenschap, iedereen werkt mee aan de bouw van de gemeenschap (zie (IV) in bijlage 2). Het grootste deel van het vrijwilligerswerk wordt besteed aan het bouwen van de *Temples of Humankind*. Dit enorme ondergrondse tempelcomplex is door Damanhurianen in de loop van 30 jaar met handgereedschappen uitgegraven en met mozaïeken en schilderijen rijkelijk gedecoreerd. De Damanhurianen beschouwen het tempelcomplex als een soort driedimensionaal boek. Op elke schildering wordt een deel van hun uitgebreide filosofie afgebeeld. De tempels bieden onderdak voor samenkomsten van de gemeenschap met een spiritueel doeleinde. Jaarlijks komen duizenden toeristen naar Damanhur die zich laten inspireren door de filosofieën en het samenlevingsmodel van Damanhur. De gemeenschap heeft een zelfontwikkelde sociale en politieke structuur: Een grondwet (zie bijlage 2), basisscholen, een dagblad en een eigen munteenheid; de Credito.

Om onderdeel te worden van Damanhur is een vrije keuze en volledige participatie nodig. Dit past in het beeld van tegenwoordig waarin steeds meer sturende instituties wegvallen en er meer ruimte is om individueel keuzes te maken om bij een groep te horen. Van Duyvendak (2004) noemt deze groepen 'zelfgekozen groepen'. Een groot deel van de bewoners is vanaf de beginjaren aanwezig bij de gemeenschap en zijn een goed voorbeeld van 'zelsamenstellers' (Poldervaart 2001). Er is duidelijk te zien dat Damanhurianen een andere manier van samenleven willen neerzetten. In Damanhur is het belangrijk dat mensen begrenzende gewoontes doorbreken en nieuwe visies van binnenuit openen. Enkel door individuele transformatie is het mogelijk een collectieve transformatie waar te maken. De beroemde quote van antropologe Maraget Mead staat op de openingspagina van de website van Damanhur en geeft hier uitdrukking aan.

“Never doubt that a small group of thoughtful, committed citizens can change the world. Indeed, it is the only thing that ever has” (originele bron onbekend).

De eerste stap voor individuele transformatie is het ontwikkelen van je eigen talenten. De gemeenschap Damanhur heeft vele concrete methoden ontwikkeld voor het stimuleren van persoonlijke groei, zoals de manier van samenwonen en -werken, de *School of Meditation*, *Tecnarcate* en de *Game of Life*. Deze zelfrealisatie is nodig om het collectief het best van jezelf te kunnen geven. Dit zorgt voor een wederkerend proces, het collectief zorgt voor jouw groei en als individu ontwikkel je de gemeenschap door jouw aanwezigheid. Dit is de essentie van het 'superindividu'; je kan jezelf verheffen en van een groter geheel bewust zijn zonder je individuele doelen uit het oog te verliezen, maar door middel van het ontwikkelen van je persoonlijke dromen. In Damanhur komen deze processen duidelijk naar voren.

Damanhur is een interessante casus omdat het een kritische beschouwing op de huidige samenleving geeft en een verandering wilt brengen. Door het scheppen van kleinschalige leefgemeenschappen waarin mensen samenleven op basis van een organische, holistische, samenwerkende structuur kan Damanhur een alternatief bieden voor huidige processen als vervreemding, individualisme, materialisme en onzekerheid. Ze gaan voorbij aan de dichotomie van het individu en het collectief. Het individuele IO (ik) en het collectieve NOI (wij) smelten samen en beïnvloeden elkaar. De titel IONOI van deze thesis is een palindroom en geeft uitdrukking aan deze wederkerigheid. De samensmelting tussen IO en NOI zal ik illustreren aan de hand van mijn veldwerkervaringen.

Vanaf februari 2012 tot eind april heb in Damanhur gewoond en meegemaakt hoe deze groep mensen te werk gaat om transformatie teweeg te brengen. Ik heb deelgenomen aan een soort inburgerings-project, genaamd *New Life*, een project dat één jaar geleden is ontstaan om Damanhur meer in contact te laten komen met andere nationaliteiten. Het *New*

Life programma was voor mijn onderzoek ideaal om inzicht te krijgen in hoe deze samenleving functioneert, het zorgde ervoor dat ik heel snel een dagelijks ritme kreeg waarin ik veel contact had om een diepgaand begrip te krijgen van de gemeenschap. Per week werkte ik, samen met gemiddeld vijf andere deelnemers van het *New Life* programma, twee volle dagen voor de gemeenschap meestal in de agricultuur of in het bos. Twee middagen in de week kregen we lessen over een bepaald aspect van de gemeenschap. Deze lessen waren meestal in het Italiaans en werden naar het Engels vertaald. Omdat er weinig mensen Engels spreken heb ik Italiaans geleerd. Buiten het *New Life* programma waren er twee avonden per week waar alle inwoners welkom waren om Oberto Eiraudi, de oprichter van Damanhur die in Damanhur (en verder in deze thesis) Falco genoemd wordt, vragen te stellen en discussies aan te snijden. Een andere avond was er ruimte om vragen te stellen aan de King Guides (zie (XI) in bijlage 2). Tijdens deze avonden was er ook ruimte voor optredens of markten. Ik ben op verschillende manieren in contact gekomen met de bewoners van Damanhur. De meeste bewoners hebben een druk gevulde agenda met een heleboel doelen, dromen en deadlines erin. Het was praktisch om met mensen contact te hebben terwijl ze aan het werk of onderweg waren. Dit zorgde er voor dat ik veel heb geparticipeerd en op deze manier geconfronteerd werd met eenzelfde drukte wat ervoor zorgde dat ik betere vragen kon formuleren en kon doordringen in het leven van een permanente burger. Aangezien ik zelf een tijdelijke burger was, had ik niet overal gelijk toegang toe. In sommige vergaderingen werd specifieke kennis besproken waar nieuwe burgers niet bij kunnen zijn omdat ze nog niet alle kennis hebben om dit juist te begrijpen.

Gedurende deze drie maanden heb ik in twee verschillende nucleo's gewoond en hierdoor heb ik dagelijkse activiteiten vanuit verschillende perspectieven meegemaakt. Ik woonde de eerste anderhalve maand in *Primastalla*, een groot huis, omringd door grote stukken land, waar 22 mensen wonen (zie bijlage 3). Ik deelde hier een slaap- en badkamer met een andere deelnemer van het *New Life*-project. De woon- en eetkamer zijn grote gemeenschappelijke ruimtes. Begin april ben ik verhuisd naar *Arboricolo*, een nucleo waar in totaal tien mensen wonen. Het is een alternatieve nucleo omdat de bewoners in verschillende boomhutten wonen die aan elkaar verbonden zijn door middel van bruggen (zie bijlage 3). Het gebied wordt het 'heilige bos' genoemd omdat de ondergrondse tempels zich daar bevinden. Er is één boomhut waarin een kleine gemeenschappelijke ruimte met keuken is. Ik woonde in de bovenste kamer van een boomhut met drie verdiepingen, deze kamer werd gebruikt als droom-experimenteerkamer. In het 'heilige bos' zijn meerdere nucleo's van dezelfde regio waarmee veel samen wordt gedaan. Deze intensieve samenwerking met andere nucleo's was in *Primastalla* niet het geval, omdat de afstanden tot de andere nucleo's van die regio groter waren. De afstand van *Primastalla* naar *Crea* en *Damijl* is 20 kilometer. Ik

reed dit stuk dagelijks mee met de bewoners van *Primastalla*, deze liften waren goede momenten voor gesprekken. Ik heb in *Primastalla* vooral met *Muis* rapport opgebouwd, een man rond de 50, die al 24 jaar in Damanhur woont. In *Arboricolo* ben ik vooral met *Eland* en *Rendier*, twee jongere bewoners, omgegaan die beide vier jaar in Damanhur wonen. Naast deze sleutelpersonen heb ik veel informatie van de beeldhouwer *Slang* en van mijn docente Italiaans, *Dolfijn*, verkregen. Zij zijn beide vanaf de beginjaren aanwezig in de gemeenschap. Alle bewoners hebben als transformatie-symbool een dieren naam uitgekozen (zie hoofdstuk 3). Deze namen zijn vertaald vanuit het Italiaans en ik gebruik alleen de naam van het algemene soort dier om de informanten anoniem te houden. Ook gebruik ik afkortingen van namen zoals JP en AN, deze bewoners hebben (nog) geen dieren naam en wegens anonimiteit gebruik ik deze afkorting.

In het volgende hoofdstuk beschrijf ik de relevante theoretische concepten en debatten die ik in de introductie kort heb aangehaald. Concepten als vervreemding, individualisering en onzekerheid breng ik in verband met de casus Damanhur. Hoofdstuk drie beschrijft in meer detail hoe de gemeenschap Damanhur functioneert en is ontstaan. Hoofdstukken vier, vijf en zes bevatten de relevante empirische data. In hoofdstuk vier, 'confrontaties en uitdagingen', staat het individu centraal en hoe de anderen een functie voor het individu kunnen hebben. Hoofdstuk vijf, 'veranderingen en structuren', beschrijft collectieve structuren en hoe deze beïnvloedbaar zijn voor een individu. Hoofdstuk zes gaat in op de collectieve en individuele rituelen en beleving van spiritualiteit. In de conclusie breng ik de empirische data en de theorieën samen.

2. Theoretisch kader

Damanhur is opgericht in 1975, een periode waar een grote groei van massamedia, transport en technische vooruitgang centraal staan. Moderniseringsprocessen worden als aanleiding gezien van toenemende fragmentering en vervreemding van de mens naar zijn omgeving. Tegelijkertijd bevrijden deze processen in toenemende mate het individu van onderdrukkende structuren en autoriteiten (Appadurai 1996). Ik zal in het eerste deel van dit kader beargumenteren dat Damanhur een alternatief biedt om fragmentering en vervreemding tegen te gaan. Er is een gemeenschap gecreëerd om onzekerheid te verkleinen (Bauman 2007), meer betrokkenheid (Martin 1999) en authenticiteit (Taylor 1989) te manifesteren. In het tweede deel ga ik in op de manier waarop deze processen zich manifesteren in het collectief. Damanhur creëert een samenleving met een collectief doel, maar waarin individualiteit een belangrijk onderdeel uitmaakt. Dit biedt een nieuwe kijk voor de wetenschap waarin het individuele en collectieve meestal als tegenstelling worden gezien.

2.1 Gemeenschap op Mensenmaat

Moderniserings- en mondialiseringsprocessen zijn veel gekoppeld aan vervreemding en onzekerheid (Appadurai 1996; Bauman 2007; Poldervaart 2001). Grenzen vervagen en doordat processen massaal en groots worden verdwijnt de binding tussen mensen en uiteindelijk ook het diepere besef van jezelf. Deze visie van vervreemding is niet nieuw; Durkheim en Marx (in reflecties van Hamilton 1990) hebben het beiden over processen waar *“the individual loses the feeling of connection to his/her surroundings”*. Durkheim verklaart deze vervreemding door het verminderen van sociale waarden van moraliteit, religie en patriottisme. Marx' begrip van vervreemding gaat meer over de fysieke omgeving en het feit dat *“products of labor are removed from the worker's direct control, and replaced by ‘foreign’, ‘alienated’ products”*. Een andere oorzaak van gevoelens van vervreemding en onzekerheid is volgens Harvey (1989) en Giddens (1991) de *‘time-space compression’*. Deze term wordt gebruikt voor processen die de ervaring van tijd lijken te versnellen en de betekenis van afstand verminderen. Relph (1993) laat in zijn argumentatie over *‘place’* en *‘placeness’* zien dat standaardisatie en moderne technieken de eigenheid van plaats vernietigen. Een gevolg van al deze processen is dat steeds meer individuen tegenwicht willen bieden aan de samenleving waar mensen zichzelf kwijt dreigen te raken. Er is sprake van *‘re-embedding’* (Harvey 1989). Betekenissen moeten opnieuw gedefinieerd worden door samensmelting van plaatsen, culturen en symbolen. Op deze manier leiden mondiale processen niet alleen tot vernietiging, maar zetten deze processen mensen aan een nieuwe oplossing te ontwikkelen (Appadurai 1996). Damanhur is een duidelijk project waar mensen die zoekende zijn op af

komen en een reactie op deze moderne processen willen geven. Damanhur is ontstaan vanuit de visie van Falco en mede-oprichters over een wereld bestaande uit kleine gemeenschappen;

“It began as a project, as a vision of how the world might be. So we had a vision of a world peopled by small communities; autonomous, independent, with a harmonic relationship amongst them” (Falco 2005:17).

Er is minder afhankelijkheid van grote systemen wanneer een op mensenmaat gecreëerde plek zelf-voorzienend is. Het is dan gemakkelijker eigen idealen neer te zetten (Milton 1996). Wanneer een samenleving gebaseerd wordt op kleinere structuren kunnen grote crisissen makkelijker opgevangen worden. Er is minder onzekerheid omdat men meer zelf in de hand heeft. Onzekerheid ontstaat volgens Bauman (2007) doordat de politiek lokaal verankerd is gebleven terwijl de macht zich heeft geglobaliseerd. De politiek kan geen oplossingen meer bieden voor de globale problemen als klimaatverandering, terrorisme en migratie. Burgers krijgen in de gaten dat de politiek geen adequate antwoorden meer heeft voor de globale problemen en komen zo in een toestand van onzekerheid en angst terecht. Dit creëert verwarring en onzekerheid, niet enkel in de zoektocht naar een eigen identiteit, maar de samenleving in zijn geheel lijkt onzeker over de aard en de richting waarin het zich beweegt. De oprichters van Damanhur zijn bewust begonnen met het vinden van een geschikte plek om hun identiteit te versterken. De gemeenschap is opgericht op een plek waar vijf synchronische lijnen ¹ elkaar kruisen. Deze lijnen hebben een spirituele functie en daarnaast zorgen ze voor een onderscheidende identiteit, wat volgens Relph (1993) goed is voor een plek omdat het geborgenheid verleent. Een andere belangrijke reden voor het creëren van ‘*autonomous independent communities*’ is dat mensen meer de tijd nemen voor gezamenlijke reflectie en er op deze manier een klimaat van vertrouwen en zekerheid kan ontstaan (Honore 2007). Volgens L. Martin (1999), die zich verdiept heeft in nomadenstammen, krijgen mensen die in kleine groepen samenleven altijd meteen feedback op wat ze aan het doen zijn; er is een constante interactie tussen jou en je omgeving. Mensen voelen zich thuis in regio’s die gebaseerd zijn op cultuur en gemeenschappelijke belangen. Hierdoor is constant zichtbaar wat de gevolgen van jouw acties zijn. Een probleem kan eerder aangepakt en uitgewerkt worden wanneer er directe feedback is. In tegenstelling tot de *delayed* feedback die onze tijd kenmerkt (ibid). Bauman (2007) geeft aan dat deze manier van feedback niet voldoende is om echt wat voor de ander te betekenen. Directe en gezamenlijke feedback staan centraal in het sociale leven van Damanhur om diepgaande

¹ Synchronische lijnen zijn grote energierivieren die rond onze planeet stromen via een netwerk bestaande uit negen horizontale en verticale hoofdlijnen, die kleinere zijwegen hebben. De negen synchronische lijnen transporteren gedachten en ideeën en door hen is het mogelijk verbinding te maken met ieder punt op Aarde. Het is te vergelijken met de netwerken tussen computers.

relaties met elkaar aan te gaan. De bewoners van de verschillende nucleo's komen gemiddeld twee keer per week samen om te reflecteren op de samenwerking. De bewoners werken onder andere samen om zelfvoorziening in energie en ecologisch voedsel te bereiken. Samenwerking is volgens Falco essentieel om een vredige sfeer te behouden.

“Peace can only happen if there is cooperation, which can be achieved when the involved parties understand that it will bring advantages to everyone” (Falco 2005:21).

Het laatste deel van deze zin is belangrijk om te begrijpen en zal ik uitwerken aan de hand van concepten als individualisme en zelfrealisatie.

2.2 Voorbij Individualisme

We leven in een wereld waarin een ideaalbeeld is dat mensen zelf kunnen kiezen wat voor levensstijl, op welke plek en met welke mensen ze willen samenleven. Eigen keuze, zelfbepaling en zelfontplooiing zijn woorden van deze tijd. Een individualistische cultuur veronderstelt een autonoom zelf. Een zelf dat de vrijheid heeft eigen keuzes te maken en dat daartoe in staat is (Beck 2001). Sociale vormen en instituties nemen niet meer een vaste vorm aan opdat ze een richtinggevend kader zijn voor een individu, maar mensen moeten meer hun eigen weg vinden (Duyvendak 2004). Mensen hebben tegenwoordig meer mogelijkheden om zelfrealisatie bereiken. Milton (2002: 83) omschrijft zelfrealisatie als *“the personal fulfillment, the development of a person to their fullest potential”*. Deze *personal fulfillment* is een belangrijk onderwerp in onze moderne samenleving:

“The ethic of individual self-fulfillment and achievement is the most powerful current in modern society. The choosing, deciding, shaping human being who aspires to be the author of his or her own life, the creator of an individual identity, is the central character of our time” (Beck 2001: 165).

Taylor (1989) vult dit aan met het begrip authenticiteit, wat ook een belangrijk ideaal van onze tijd is. Deze authenticiteit geeft ook uitdrukking aan handelen vanuit eigen inzet en dus niet vanuit een motief om anderen na te bootsen of te doen wat anderen vinden. Maffesoli (1996: 34) spreekt van een wereld waarin individuen geen passieve *“reflections of circumstances”* zijn, maar actieve scheppers van hun eigen leven zijn *“within varying degrees of limitation”*. In Damanhur proberen ze het streven naar deze houding van authenticiteit en pro-activiteit te stimuleren. De gemeenschap wordt op de website² omschreven als een ‘laboratorium voor de toekomst’. Hiermee wordt niet bedoeld dat ze een

² www.damanhur.org

wereld voor zich zien met alleen Damanhur. Men wil anderen aanmoedigen zélf soortgelijke gemeenschappen te creëren, maar dan ergens anders, op een eigen manier.

De *'degrees of limitation'* die Maffesoli aanhaalt zijn interessant: In een samenleving leef je altijd met elkaar samen dus kan je je afvragen in hoeverre het mogelijk is je eigen leven te ontwerpen. Beperkingen kunnen ontstaan wanneer we ervoor zorgen dat samenwerking voordeel voor iedereen brengt. Je bent namelijk altijd met anderen op deze wereld en individuele keuzes hebben direct invloed op het sociale leven en dit kan ervoor zorgen dat je niet je eigen leven kunt ontwerpen zoals jij zou willen, maar rekening moet houden met anderen. Samenvattend: *"living alone, means living socially"* (Beck 2001:171). In het Westen zijn we gewend om onszelf met 'ik' te identificeren. Dit is, naar het idee van het 'superindividu', niet alles wat we zijn, maar alleen een klein deel. Door verder te kijken dan het individuele en door afstand te nemen van het 'ik' zorg je ervoor dat jou individuele idealen niet ondermijnend hoeven te zijn aan die van het collectief. Het gevoel 'rekening te moeten houden met' is niet langer een belemmering maar juist een verdieping van jezelf. Falco beschrijft deze verdieping als een vorm van vrijheid, wat in onderstaande tekst naar voren komt.

"Free are those who not care for themselves, but for everyone, for an undefined humanity, knowing they are part of something imprecise and imperfect, which they love anyway. Free are those who have everything to give, with generosity, because nothing holds them back. Free are those who, like a bird, think of now with intensity and participation, of the eternal present; they live and take a dip, and fly in the sky. When they are hungry, they seek and find because divine providence is synchronic for every creature in the world. Those who are free enjoy themselves. They are everywhere and do not waste a second of their lives.. They are love and feel for their enem. (2005:15)"

In deze tekst is de gedachte terug te vinden dat het niet alleen gaat om jezelf, je eigen wereld, en eigen beslissingen, maar juist om het afstand nemen van jezelf en hierdoor jezelf in groter perspectief te kunnen plaatsen. Dit wordt door de bewoners als een spirituele uitdaging gezien. Hierdoor ontstaat een verantwoordelijkheid voor de wereld om de samenleving te beïnvloeden in plaats van te verdragen. Je stelt jezelf op om dienend te zijn voor anderen. In Damanhur probeert men dit te creëren door veel confrontatie en reflectie met anderen aan te gaan (zie hoofdstuk 4). *"Je krijgt daardoor de steun die je nodig hebt om individualiteit te ontwikkelen"* (Falco 2006: 9). Het tegelijk denken aan jezelf én het leven voor anderen, ooit beschouwd als een paradox, wordt geopenbaard als interne verbinding (Beck 2001). Dit creëert een coöperatief of altruïstisch individualisme.

Een individu kan zelf zijn meervoudige identiteit samenstellen, “*different versions of me*”, maar heeft volgens Maffesoli (1996: 10) anderen nodig om voldoening en innerlijke vervulling te krijgen. Individualiteit heeft op deze manier alleen waarde als het in dienst staat voor de anderen en vice versa. Volgens Falco zijn er systemen nodig om daarbinnen je individualiteit uit te drukken. Benadrukt moet worden dat de keuze om binnen deze systemen te willen leven een individuele keuze moet zijn (zie hoofdstuk 5). Bewoners van Damanhur kiezen vrijwillig om onderdeel te zijn van de gemeenschap en Damanhur benoemt zich daarom als een individualistische gemeenschap. Individualisme heeft dan de betekenis zoals Wuthnow (in Beck 2001:19) die geeft in onderstaande definitie:

“Individualism means not having anyone tell us what to do, not having to listen if they do, not having to conform. It means having the capacity to make our own decisions, rather than simply living up to the expectations of the community or fulfilling obligations to someone else. It means the independence to be different, to strike out on our own, to look for ourselves, instead of getting tied down.”

Deze definitie van individualisme geeft aan dat het gaat om de mogelijkheid zelf te kiezen en eigen doelen en verlangens na te kunnen streven. Dit is een fundamenteel principe van Damanhur; ze willen ‘*self-sufficient*’ mensen; individuen die voor zichzelf kunnen zorgen en “*who decide to be social individuals, not because they are obliged to, but out of Consciousness or, at least, Knowledge and free Choice*” (Falco 2005:104). Deze vrije keus geeft uitdrukking aan het gegeven dat individuen tegenwoordig niet langer gebonden zijn aan alleen één categorie of collectief. Er ligt meer nadruk op het individu of de kleine groep, waarbij individuen of subgroepen voortdurend worden aangemoedigd om zélf, samen met anderen, alternatieven op te zetten of dingen te ondernemen (Poldervaart 2001).

Er is een verandering van onze verhouding tot sociale cohesie (Duyvendak (2004) en Maffesoli (1996)). Individuen kunnen zelf kiezen om bij een collectief te horen; het zijn zélfgekozen groepen. Wanneer je eenmaal gekozen hebt bij de gemeenschap te willen horen, bevind je je in een sturend systeem dat bij deze keuze hoort. Door het vergeten van je ‘ik’ en toe te treden tot het bewustzijn van een groter geheel hoef je deze sturing niet als belemmerend te voelen maar als een soort verdieping.

3. Schets van de gemeenschap en centrale begrippen

Damanhur is ontstaan in een periode waarin mensen op zoek gingen naar betrokkenheid en verbinding. Door het creëren van een gemeenschap op mensenmaat en met het concept 'superindividu' biedt Damanhur een antwoord. De balans tussen het individu en collectief blijkt cruciaal; in Damanhur streven ze naar een samensmelting hiervan. In het dagelijks leven is een duidelijke uitwerking te zien, dit laat ik in de hoofdstukken vier tot zes zien. Om deze hoofdstukken te kunnen begrijpen is het nodig om meer achtergrondinformatie te hebben over de gemeenschap. In dit hoofdstuk ga ik in op de geschiedenis en het doel van Damanhur, verder komen ook andere belangrijke centrale begrippen aan bod.

3.1 Visioenen en tijdreizen

Falco is in 1950 geboren. Hij heeft vanaf zijn jeugd een spirituele visie en beschikt over helende vaardigheden. Hij begon in 1970 conferenties te geven over onder andere parapsychologie en hypnose en daagde het publiek uit met verschillende experimenten. De resultaten van zijn vele studies, experimenten en onderzoeken worden in 1975 openbaar gemaakt in het Horus Centrum te Turijn, dat hij zelf oprichtte. In deze thesis gebruik ik citaten uit twee verschillende boeken 'Dying to Learn' en 'Reborn to Live' die hij geschreven heeft om basistheorieën uit te leggen. Falco is een tijdreiziger³ en leeft tegelijkertijd een leven dat zich afspeelt rond het jaar 2550 en kan zich dat in dit leven herinneren. In dit toekomstige leven krijgt hij opdracht 'the separation of planes' in zijn verleden leven op gang te brengen. Om de opdracht 'de scheiding van tijdslijnen' beter te begrijpen volgt nu een beschrijving van Falco's opdracht. Deze schets van de geschiedenis is tijdens lessen van het *New Life* programma behandeld.

Falco weet dat onze planeet, in de tijd van zijn leven in de toekomst, in een benauwde, extreem onzekere situatie terecht komt, waarin de mensheid haar goddelijke oorsprong lijkt te zijn vergeten. Egoïsme, haat en vijandigheid overheersen en de mens heeft de betekenis van zijn bestaan verloren. Op dit moment is er nauwelijks leven meer mogelijk op planeet Aarde, want de mens heeft al het leven vernietigd. Er komt een groep van laatste mensen bijeen (onder andere Falco) met het idee een nieuwe realiteit te creëren, een nieuwe tijdlijn die zich scheidt van de oude tijdlijn, waarin een nieuwe samenleving zich kan ontwikkelen.

³ Tijd wordt in de filosofie van Damanhur gezien als een geografische kaart. Alle tijd gebeurt op hetzelfde moment; het heden is ook het verleden en de toekomst. Het is mogelijk, net zoals je je verplaatst in ruimte, je te verplaatsen in tijd. Het bewust ervaren van deze reizen is echter moeilijk en de meeste mensen kunnen zich dit niet herinneren.

Dit idee heeft Falco meegenomen naar de jaren '70 en hieruit is Damanhur ontstaan. Om de transformatie van de tijdslijnen tot realiteit te maken is het nodig dat er binnenin mensen een goddelijke vonk ontwaakt. Om dit te realiseren dient het intuïtieve deel van mensen gestimuleerd te worden om het overwicht van het egoïsme te herstellen. Als het bewustzijn van de inwoners van onze planeet in staat is om genoeg te groeien om een echt verschil te maken zal de toekomst een andere uitkomst kunnen krijgen. Door middel van de conferenties en het Horus centrum verzamelde Falco een groep mensen om hem heen die samen de eerste bouwstenen voor een nieuwe samenleving creëerden: Een gemeenschap die haar instituties baseert op een praktisch gebruik van synchroniciteit, magische technologie en esoterische kennis; een leefbaar alternatief dat een antwoord tracht te bieden aan hedendaagse problemen. Op grond van de kennis over synchronische lijnen zochten Falco en de andere oprichters naar een plek waar deze lijnen elkaar kruisen. Een van deze plekken op de wereld bleek in de buurt van Turijn te zijn en hier zijn ze zich gaan vestigen. Dit begon met het uithakken van steen uit een berg die volgens de berekeningen precies op het middelpunt van de synchronische lijnen ligt. Dit deden de oprichters omdat Falco een visioen had gekregen over een reusachtige tempel. Steeds meer mensen sloten zich bij de eerste groep aan om te helpen met het uitgraven in steen en mee te werken aan het bouwen van de gemeenschap. Er is sinds 1978 gewerkt en 8500 kubieke meter steen verwijderd voor de tempel. Het is een heel belangrijk project voor de bewoners en hoewel het al heel groot is, wordt altijd benadrukt dat het nog maar voor één derde af is. Er zijn plannen voor de uitbreiding van het tempelcomplex en er moeten onder andere een theater, bibliotheek en grote ruimtes voor kunst en onderzoek komen. Het doel is dat het gehele complex een soort ontmoetingsplek wordt voor kunstenaars, wetenschappers en politici. Het is van belang dat met het verder bouwen ook mensen van buitenaf meewerken, zodat het echt een tempel van de mensheid wordt.

3.2 Magie & *The Spiritual People*

Falco wil zelf zo min mogelijk op de voorgrond zijn en geen goeroe of leider genoemd worden. In Damanhur wordt hij als inspirator beschouwd en zijn veel mensen dankbaar dat hij ervoor heeft gezorgd dat Damanhur is gecreëerd en staan 100 procent achter hem. Veel bewoners die in Damanhur zijn komen wonen hebben groeiprocessen meegemaakt waar ze hem heel dankbaar voor zijn. Dit komt in het volgende citaat van *Dolfijn* naar voren:

"I really did something amazing, I couldn't believe it myself. Thanks to Damanhur and to Falco, I learned a lot! He gave the very first teachings on the base of which we could create Damanhur."

In de meeste nucleo's is er een altaar waar een kleine foto hangt van Falco en een schilderij dat hij heeft gemaakt (zie bijlage 3). Deze schilderijen zijn gemaakt met verf die gemaakt is van materialen die energie kunnen geleiden. Deze schilderijen heten *selfica* schilderijen. De term *selfica* wordt ook gebruikt voor instrumenten of sieraden die energie kunnen geleiden. In dit geval is het de spiraalvorm van de materialen die ervoor zorgt dat energieën naar buiten kunnen en andersom. Vele bewoners dragen *selfica* sieraden om bijvoorbeeld de aura van de drager te versterken. Deze verzameling van symbolische voorwerpen en het dragen van *selfica* sieraden is een uiting van collectieve identiteit. Een identiteit die in het teken staat van magie. "*Magic is the fusion of knowledge, of experience, of all the facets that enrich the truth-crystal and make it accessible*" (Falco 2006: 9). Magie wordt te hulp geroepen als het gaat om belangrijke doelstellingen, waarbij het bereiken daarvan ondanks technische kennis onzeker en riskant blijft. Een andere uiting van magie is de praktijk van verscheidene vormen van *healing*. Falco geeft wekelijks pranahealings⁴ waarvan veel gebruik wordt gemaakt door bewoners. De prana, *selfica*-sieraden en schilderijen zijn voorbeelden van manieren om een holistische verbinding met het universum te maken. Dit is een essentie van wat in Damanhur met spiritualiteit bedoeld wordt, in de woorden van Rendier: "*Wanneer je diep tot jezelf komt blijkt de essentie niet alleen bij jezelf te liggen, maar in alles wat leeft*".

Damanhur heeft de *Spiritual People* gecreëerd: Een groepsverbinding op spiritueel gebied. Iedereen die erbij wilt horen kan erbij; het 'lidmaatschap' is niet gebaseerd op bloedverbintenis of financiële bijdragen, maar een verbintenis door spirituele keuzes. Wanneer je onderdeel wilt worden van de *Spiritual People* kan je dit aanvragen en na een kort ritueel wordt een linnen armband omgebonden. Deze armband dient elke dag 'geactiveerd' te worden door de armband één minuut op je hoofd te leggen en positieve gedachten te sturen naar de *Spiritual People*. Door "*the exaltation of everybody's positive characters*" (Falco 2005:6) wordt er een spirituele kracht gecreëerd die in staat is te linken naar grote goddelijkheden. Wanneer je deel bent van de *People* deel je waardes als solidariteit, delen, positief denken en een actieve houding naar transformatie. Doordat de keuze om bij *The People* te horen een spirituele keuze is, ben je altijd vrij om te bepalen dat je geen onderdeel meer uit wil maken van deze binding. Hoewel het geen verplichting is om bij *The People* te horen waarderen Damanhurianen de keuze wel als je ervoor kiest.

3.3 Dagelijks leven

In Damanhur hoor je vaak de opmerking dat de mensen die er wonen altijd aan het werk zijn. *Eland* maakte de opmerking "*Damanhurianen werken niet veel, maar bewegen veel en dat is*

⁴ Prana is een heilzame techniek, waarbij een levensenergie (prana) bij elkaar wordt verzameld en kan worden doorgegeven naar de handen. Met deze energie in de handen kan je een *healing* geven aan iemand, die zelf ook, door heel diep te ademen, deze voelt.

iets anders". Hiermee doelt hij op het feit dat er in Damanhur veel momenten zijn in het dagelijkse leven, naast het werk, waarin je geacht wordt bij vergaderingen, huistaken, rituelen of vrijwilligersprojecten aanwezig te zijn. Er is dus veel beweging op een dag om alle afspraken na te kunnen komen. Zo hebben alle nucleo's een *capo nucleo* wat letterlijk de kapitein van de nucleo betekent. Dit zijn de mensen die verantwoording nemen voor een nucleo en ervoor zorgen dat alle taken rondom het huis gedaan worden. De taken rondom het huis hebben te maken met financiën, veiligheid, orde, elektriciteit en voedsel. Wanneer in huis de functies duidelijk verdeeld zijn is een goede samenwerking mogelijk. Er is een voortdurende 'push' om voor anderen te zorgen, teneinde zelf meer vrij te worden en je wensen te kunnen vervullen.

Er zijn per week twee collectieve momenten, waar mensen samenkomen in de congreszaal van *Crea*. Eén keer per week is Falco achter de microfoon om vragen te beantwoorden, de andere avond zijn het de King Guides (zie hoofdstuk 5). Verder wordt er wekelijks een avond besteed bij de *School of Meditation*. Dit vormt een belangrijk onderdeel van het dagelijkse leven. In de meditatieschool wordt geleerd om een verbinding te maken tussen oude wijsheid (uit boeken en kunst) en de maatschappij van vandaag. Er worden boeken bestudeerd en naar aanleiding hiervan ontstaan discussies over onder andere reïncarnatie, de dromenwereld, wereld van magie, *selfica* of innerlijke harmonisatie. Het doel is actieve transformatie van het zelf en de maatschappij waarin we leven. De school is verdeeld in verschillende niveaus; iedereen begint bij het begin en afhankelijk van de groep of individu kan je doorgaan naar een volgend niveau. De groepen worden begeleid door iemand uit een hoger niveau. Het belopen van deze niveaus wordt als een natuurlijk proces ervaren en er is geen sprake van competitie volgens *Slang*: "Of course a person can be a very good person if he is a beginner. Is a university student better than a primary school student?" Damanhur heeft ook een onderverdeling in burgerschap. Er zijn vier categorieën burgerschap A tot en met D. De verschillende vormen burgerschap duiden de verschillende mate waarin je participeert in het Damanhuriaanse leven. Sommige mensen willen graag participeren, maar kunnen dit door omstandigheden niet volledig en hebben zo toch de mogelijkheid deel te nemen. De focus van dit onderzoek ligt op het residentiele burgerschap A en B, met de nadruk op A-burgerschap. A-burgers kiezen 100 procent voor Damanhur en vormen de kern van de gemeenschap. B-burgers wonen vlakbij Damanhur, nemen deel aan de *School of Meditation* en participeren zoveel mogelijk, maar zij wonen niet in een nucleo. Zij kunnen niet naar de wekelijkse vergadering van de King Guides en hebben minder stemrecht.

4. “Het gaat om confrontaties aangaan; jezelf ontwikkelen en jezelf uitdagen”

In dit hoofdstuk laat ik door middel van citaten, metaforen en opvallende benamingen zien hoe er in Damanhur wordt omgegaan met ‘deel van een geheel zijn’ en hoe je hier als individu van kan leren. De gedachte dat je anderen nodig hebt om te groeien en zelfkennis niet mogelijk is in isolatie, staat centraal in dit hoofdstuk.

“Stel je een groep jongleurs voor die elk niet slechts vijf ballen hebben, maar een stuk of vijftien ballen om mee te jongleren. Deze jongleurs staan in een grote cirkel om elkaar heen en doen pogingen om al deze ballen tegelijk in de lucht te houden. Het lijkt een onmogelijke missie waarin hoogstwaarschijnlijk een heleboel ballen tegen elkaar aan botsen of op de grond vallen, maar op de momenten dat het wel lukt is het magisch; het onwerkelijke werkelijk geworden.”

Deze vergelijking maakte *Mier* om duidelijk te maken dat de bewoners van Damanhur met veel processen tegelijk bezig zijn om de gedeelde en individuele dromen te verwezenlijken. Een andere informant, *JP*, zei hetzelfde in andere woorden:

“Door jezelf te confronteren met anderen, zorg je voor verandering, want alleen zelf kan je dit niet zien of waarmaken. Wanneer je alleen je eigen ‘lijn’ volgt heb je veel controle en is er minder noodzaak tot verandering.”

Samenleven verloopt niet zonder confrontatie. De obstakels en botsingen die je tegenkomt zijn volgens de Damanhurianen nodig om verder te komen. Met confrontaties worden niet alleen obstakels en botsingen bedoeld maar ook ontmoetingen met anderen zijn al een confrontatie. Het zijn momenten dat je met iemand in aanraking komt. Daarom wil Damanhur samenlevingen op mensenmaat creëren waarin bewoners een gedeelde droom hebben. Ze worden op deze manier gestimuleerd om samen te werken en samen te leven. In de grote woongroepen komen mensen elkaar tegen door samenwerking en leren elkaar beter kennen en zijn dus betrokken in elkaars leven. In Damanhur is een van de eerste dingen die opvalt dat iedereen elkaar begroet met “*Con Te*” in plaats van het Italiaanse “*Ciao*”. Deze begroeting benadrukt het samenzijn, het betekent letterlijk ‘Met Jou’. Wanneer een groep mensen wordt begroet (bij komen en weggaan) zegt men ‘*Con Voi*’, ‘Met Jullie’. Het geeft uitdrukking aan de drang naar verbinding in tegenstelling tot vervreemding. Een van de andere dingen die meteen opvalt als je in Damanhur bent is dat mensen geen gewone mensennamen hebben, maar diernamen en als achternaam een plantennaam. Deze naam wordt na verloop van tijd gegeven als symbool voor het kiezen van een ander leven. *“Afstand doen van je eigen naam en jezelf identificeren met een diersoort zorgt ervoor dat het je verandert en een bevrijdende ‘lucht’ geeft en je nieuwe kanten van jezelf kan*

ontdekken”, zegt Arend over de naamgeving. De procedure van de naamgeving is een voorbeeld van groepsprocessen die samenhang binnen de gemeenschap bevorderen. De nieuwe burger kiest voor zichzelf een naam en moet aan kunnen tonen dat deze naam bij hem/haar hoort. De overige bewoners moeten ervan overtuigd zijn dat deze persoon die naam mag aannemen. Voordat een burger een nieuwe naam mag aanvragen moet hij/zij er spiritueel klaar voor zijn. De aanvraag vindt plaats in de congreszaal van Crea. De burger staat op het podium en beargumenteert waarom de gekozen naam passend is voor hem/haar. Hierna wordt er gestemd door het publiek en als de meerderheid het er over eens is, krijgt hij/zij de naam toegewezen. Toen ik aanwezig was bij een naamgeving werd bij één persoon de naam direct toegekend, terwijl bij een ander de achternaam werd afgekeurd. In het publiek begon iemand na deze afkeuring LE-MO-NE te roepen, waarna de rest van de zaal volgde. Hij kreeg toen in plaats van zijn voorgestelde naam ‘Lychee’ als achternaam ‘Lemone’. *“Soms kunnen anderen namelijk beter zien wat voor soort dier/plant bij jou passend is, beter dan jijzelf”* legt Arend mij uit na deze gebeurtenis. Op deze momenten waarin je geconfronteerd wordt met de ander, krijgt de ander de functie een soort spiegel voor je te houden waarin je jezelf kunt zien en dit stelt je op scherp. De naamgeving is dus in eerste instantie bedoeld om afstand te nemen van je vroegere leven en om een transformatie aan te geven; als het ware een ‘*expansion*’ van jezelf. Tegelijk heeft het te maken met je eigen individuele wensen los te laten en te luisteren naar wat anderen in jou zien. Afstand scheppen lijkt een voorwaarde voor transformatie. Het is belangrijk je niet met ‘ik’ te identificeren, maar te transformeren naar iets groters.

4.1 Tecnarcate en de waarde van zelfrealisatie

Het pad van de *Tecnarcate* is een concrete methode om het mogelijk te maken te groeien en te transformeren. Dit wordt gedaan door middel van confrontatie met de ander. Een individu vraagt in dit pad een andere bewoner met hem/haar ‘mee te kijken’ gedurende bepaalde periode. Op deze manier kunnen deelnemers bewust verandering meemaken, omdat je de controle van de ander gebruikt. Het idee is dat wanneer je alleen denkt, je niet verder komt, omdat je niemand hebt om te controleren. Je moet uitgedaagd worden om nieuwe dingen je leven binnen te laten. *Exchange* is een belangrijk begrip bij confrontatie; het gaat erom dat je jezelf niet opsluit in je eigen wereld, maar open staat voor andere ervaringen en je emoties deelt met anderen. *Dolfijn* vergeleek dit met een permeabele celwand waartussen deeltjes naar binnen en buiten kunnen gaan. Deze doorlaatbare wand kan gecreëerd worden zodra er vertrouwen is: *“To create a permeable.. to exchange and not to have concrete walls... just this little membrane, like cells are. ..I try this for myself as much as possible”*

De bedoeling bij de *Tecnarcate* is dat je zelf kleine concrete passen creëert en deze bespreekt met de 'meekijker' om naar je uiteindelijke individuele doel toe te werken. Dit doel staat in het kader van iets wat je in je leven wilt oplossen of wilt veranderen. Zodra jouw doel helemaal helder is uitgewerkt kan het worden ingediend bij het kantoor van de *Tecnarcate* en wordt er een 'individuele wet' van gemaakt. Door een precies programma te maken en je hieraan te houden, probeer je jouw doel te bereiken. In periodes van drie maanden kom je terug bij deze kern van de *Tecnarcate* om te kijken of je 'individuele wet' nog van toepassing is of niet meer. Sommige 'individuele wetten' blijven jaren onveranderd, dit laat zien hoe moeilijk het is om jezelf te veranderen. *Aap* legt mij uit dat *"gewoontes namelijk altijd terugkerend zijn, maar altijd op een verschillende manier. Het is alsof je schaak tegen jezelf speelt en hoe vaker je dit speelt hoe gedetailleerder het wordt en hoe vaker je van jezelf kunt winnen."* Wanneer je dus telkens je programma aan blijft passen kan je uiteindelijk je doel bereiken en hierbij helpt de 'meekijker' je. Om het programma en het opstellen van doelen beter te begrijpen heb ik met *Muis* een programma voor mijzelf opgesteld. Dit heb ik bewust gedaan, zodat het gemakkelijker werd andere mensen over hun ervaringen vragen te stellen. *Muis* heeft zelf jaren gewerkt met behulp van de *Tecnarcate* om communicatiever te worden en zich meer naar buiten op te stellen in plaats zich terug te trekken. Deze enthousiaste man die veel praat, is naar eigen zeggen zeer veranderd en het heeft hem veel geholpen.

Het elkaar spiegelen komt ook terug in het dagelijks leven binnen de nucleo's. Er zijn wekelijkse reflectiemomenten, de huisvergadering, waarin wordt besproken hoe de ontwikkelingen in het huis gaan. Wanneer iemand ontevreden is wordt dit op deze momenten uitgesproken. Dan is er ook ruimte om meer persoonlijke onderwerpen naar voren te laten komen. In de vergaderingen van de nucleo Arboricolo werd de organisatie van de huistaken besproken, de activiteiten van de zondagochtend bedacht en discussies over bijvoorbeeld ecologisch wonen gehouden. Ik ben een keer bij een bijeenkomst geweest waar de positieve eigenschappen werden besproken van twee bewoners. Aanwezigen gaven deze bewoners positieve feedback. Uiteindelijk werden de eigenschappen op een papiertje geschreven en opgehangen aan de muur, zodat ze in het openbaar te zien waren (zie bijlage 3). Deze manier van elkaar feedback geven en het openbaar maken zie je ook terug bij andere nucleo's. Ook heb ik een situatie meegemaakt waarin twee mensen spanningen hadden. In deze situatie ging het om een stel waarvan de relatie niet helemaal goed ging. De rest van het huis wist dat het niet goed ging, maar wist niet precies wat er aan de hand was. JH heeft in de nucleo duidelijk gemaakt dat hij dit probleem wilde delen, omdat iedereen deel uit maakt van deze energie en openheid nagestreefd moet worden. Volgens zijn eigen ervaringen is het heel makkelijk om zelf weg te kruipen in je eigen problemen, maar moeten we elkaar erop blijven attenderen ze met elkaar te delen. Zo verklaart ook Martin (1999) dat

“Individuals function optimally when they receive frequent, reliable feedback that they are progressing toward their goals”. Het stel heeft uiteindelijk hun relatieproblemen toch voor henzelf gehouden en dit werd ook geaccepteerd door de andere bewoners.

Hoewel een groot deel van de burgers meedoen aan de ‘sturende programma’s van reflectie’, zoals de huisvergaderingen en de *Tecnarcate*, is ieder individu vrij om hiervoor te kiezen. Er zijn immers vele manieren om te groeien. Er wordt benadrukt dat leven in Damanhur niet betekent dat je altijd met anderen bent en moet zijn, maar dat alleen zijn óók mogelijk is als dat voor jou belangrijk is. Voor sommige mensen is alleen zijn zo belangrijk dat ze ervoor kiezen niet in een nucleo te wonen, maar in een eigen woning. *Dolfijn* heeft, na 20 jaar in nucleo’s gewoond te hebben, ervoor gekozen in een huisje voor zichzelf te wonen:

”Er zijn twee manieren van denken. Eentje is; voor mezelf leven en de andere manier is; leven voor de anderen (dat kan een groot project zijn voor de hele mensheid). Het gaat om deze keuze, niet om waar je woont. Waar je woont is alleen een detail, een materialistisch detail. Ik heb gekozen om hier alleen te wonen niet door de keuze ‘voor mezelf te leven’, anders zou ik geen Damanhuriaan zijn. Ik ben hierheen verhuisd omdat ik een ritme wil vasthouden, een ritme met meer ‘empty spaces’, omdat ik mij moet concentreren voor mijn werk. Ik heb stilte nodig voor creativiteit en dat is de enige reden waarom ik hier ben komen wonen, niet omdat ik gescheiden van anderen wil wonen. Soms voelde het in de nucleo alsof ik ‘in a big noise was instead of music’. Wanneer ik te veel met anderen ben geef ik teveel van mijzelf en word ik moe....Maar waar het om gaat is de keuze die je maakt in het begin. Waarom wil je leven en waarvoor? Ik wil deel uitmaken van het gedeelde spirituele project Damanhur, de keuze van mijn woning maakt geen onderscheid voor deze keuze.”

Het is belangrijk om een manier te vinden hoe jij als individu het best kunt functioneren voor de anderen. Dit kan dus betekenen dat het voor jou beter werkt om in een eigen huis te wonen en je op deze manier een ‘*fully individual*’ bent en anderen het beste van jou kan geven.

“You are not a fully individual if you don’t allow the others to give the best from you.. You are not fully if you don’t give this to the others” (Mier).

Deze uitspraak van Mier is terug te vinden in het eerste punt van de constitutie (zie bijlage 2). In het systeem van Damanhur wordt buiten een nucleo wonen niet gestimuleerd, maar wel geaccepteerd. Je kan namelijk alleen A-burger zijn als je in een nucleo woont. *Dolfijn* heeft door haar keuze alleen te willen wonen zich moeten aanpassen aan deze regel en is B-burger geworden, waardoor ze niet bij alle bijeenkomsten aanwezig kan zijn.

5. Structureerende veranderingen & veranderende structuren

In dit hoofdstuk staat centraal waarom er in Damanhur structuren zijn en hoe deze tot verandering of zelfs vrijheid kunnen leiden. Ik zal dieper ingaan op de politieke structuren en op welke manier deze veranderbaar zijn.

In Damanhur wordt vaak gesproken over een 'bubbel', waarmee ze niveaus van groepsverbanden bedoelen, bijvoorbeeld de bubbel van een nucleo, of de bubbel van de hele gemeenschap. Om een bubbel te bewaken zijn er regels nodig. *AN* die anderhalf jaar in Damanhur woont is hier vaak mee in strijd, *"want er zijn zoveel verplichtingen en verwachtingen dat het soms voelt alsof er teveel dwang is, het een soort van moeten is en er te weinig plezier is. De vraag is of je je kunt aanpassen aan alle regels en in hoeverre je deze kan accepteren en je er prettig bij kunt voelen."* Dit sentiment kan vaker voorkomen bij iemand die korte tijd in Damanhur woont. Nieuwe mensen missen de geschiedenis van de totstandkoming van de structuren. Oudere burgers spreken niet snel over 'dwang' en 'moeten', want zij hebben de structuren zelf gecreëerd en hebben de ervaring dat deze structuren niet zo rigide zijn als ze in eerste instantie lijken, maar juist constant in verandering zijn. *"Het voordeel van een kleine samenleving is dat je zelf je eigen regels kunt bedenken en ermee kunt experimenteren. De regels zijn gecreëerd door burgers en voor burgers"* (Rendier). Damanhur wordt gezien als een laboratorium waar mensen kunnen experimenteren met het veranderen van sociale structuren. Verantwoordelijkheid nemen om situaties te bekijken en na te gaan hoe jij zou willen dat ze zijn is een groot ideaal in Damanhur. Ze willen pro-actieve burgers zijn die hun mouwen opstropen en werken aan hun idealen. Het is belangrijk volgens hen om duidelijke taakverdelingen te creëren, zodat mensen weten waar ze verantwoordelijkheid voor kunnen nemen. Dit is volgens *Walvis* nodig, omdat *"mensen eigenlijk een soort wilde groep dieren zijn die zonder duidelijke richtlijnen er een puinhoop van maken."*

Het politieke systeem in Damanhur is gebaseerd op een verdeling van verantwoordelijken. Op dit moment zijn er drie burgers die de verantwoordelijkheid van de hele community op zich nemen, deze worden de *King Guides* genoemd. Zij worden jaarlijks gekozen door de burgers van de gemeenschap (zie (XI) bijlage 2) Zij zorgen ervoor dat iedereen van bepaalde projecten op de hoogte is, nemen bepaalde beslissingen en zijn bij alle rituelen aanwezig. Ze streven ernaar zo transparant mogelijk te zijn. Elke woensdagavond zijn ze aanwezig in een grote zaal waar ze de burgers vertellen wat er gaande is en waar burgers vragen aan hen kunnen stellen. Deze bijeenkomst heeft dezelfde functie als de huisvergaderingen, regio-vergaderingen en de avonden met Falco. Het zijn verschillende momenten waarin er ruimte is voor reflectie, discussie en controle. Ook de dagelijkse krant

'QdQ' speelt hier een belangrijke rol in. De *King Guides* en andere bewoners kunnen stukken insturen die worden gepubliceerd, zodat iedereen die niet bij de bijeenkomsten aanwezig kan zijn ook op de hoogte wordt gehouden. Er wordt veel uitgewisseld zodat men betrokken blijft en bewust is van de veranderingen en hier invloed op kan uitoefenen. Hierdoor is het politieke en sociale systeem veel in verandering. Een recente verandering in het Damanhuriaanse systeem is de invoering van 'kapiteins'. Een 'kapitein' draagt verantwoordelijkheid over een bepaalde regio. Het is een nieuw proces en daarom zijn de kapiteins veel aan het vergaderen om hun functies een juiste plek te geven. De termen 'king guides', 'capitano' en 'capo nucleo' zijn gekozen alsof het gaat om het besturen van een boot. Zo wordt het multifunctionele centrum *Crea* vergeleken met een ruimteschip waarin de uitdaging ligt om met al deze verschillende mensen en bedrijfjes een eenheid te creëren zodat iedereen in het schip kan 'overleven'. Damanhur wordt in boek van Falco (2005: 98) vergeleken met een overvolle, langzaam rijdende trein door de bergen. Het was niet comfortabel in deze trein te zitten en een paar mensen besloten uit te stappen en met een auto verder te rijden, wat veel comfortabeler was en sneller ging. Uiteindelijk kwamen deze automobilisten er echter achter dat de weg die ze hadden genomen doodlopend was en op dat moment zagen ze de trein voorbijkomen door een tunnel alleen geschikt voor de trein. "And they saw the slow train disappearing, gradually, into the wonderful blue valley beyond the mountains, towards its goal." Dit is een metafoor die uitdrukking geeft aan het kleiner worden van individuele vrijheid, doordat je met elkaar in dezelfde 'boot/ trein' bent en er structuren moeten zijn waar je je moet aanpassen om in vrede verder te komen. Veel bewoners geven aan dat deze 'opoffering' van individuele vrijheid minimaal is vergeleken met wat je ervoor terugkrijgt. De metafoor van de oncomfortabele trein moet niet de indruk veroorzaken dat het leven in Damanhur ook oncomfortabel is. De bewoners tonen aan dat duurzaamheid en leven in woongroepen best samen kan gaan met een luxe manier van leven. De treinmetafoor geeft uitdrukking aan het dezelfde richting op willen gaan met een grote groep mensen. *Muis* gebruikte een metafoor met dezelfde nadruk op dit gemeenschappelijke doel, maar dan met een nadruk op individuele diversiteit. Hij zei dat elke bewoner een bootje is op zee en zijn eigen zeilen moet aanspannen om allemaal dezelfde richting op te varen. Hier blijkt uit dat je niet 100 procent eensgezind hoeft te zijn, maar dat wel hetzelfde doel duidelijk moet zijn. Het is belangrijk in Damanhur bewust te zijn van de invloed van jou acties, omdat je bestuurder bent van je eigen boot. In Damanhur geloven de mensen dat elke actie die je maakt van invloed is op de wereld. Dit is extra sterk in het gebied van Damanhur door de invloed van de synchronische lijnen. Er is een soort stappenplan gecreëerd die een weg naar verlichting geeft. Er zijn acht opeenvolgende 'quests' waarin de eerste stap als fundamenteel wordt gezien; deze 'quest' nodigt uit om

compleetheid en verantwoordelijkheid in elke actie na te streven. AN vertelt mij over haar proces van het verkrijgen van meer verantwoordelijkheid.

“Ik geef een heel banaal voorbeeld; ik loop een winkel uit en ik doe de deur dicht, maar hij gaat eigenlijk niet goed dicht. Mijn vroegere ik zou over het algemeen als ik haast had, gewoon doorlopen. Maar nu loop ik terug om hem dicht te doen. Ik was eerst minder bewust; ik was al onderweg voordat ik wist waar ik naar toe ging. Ik geef dit voorbeeld om te laten zien wat voor gevolg het heeft voor degene die na mij komt, echt voor de mensen om mij heen. Waar ik me nu dus heel bewust van ben is, dingetjes die heel klein lijken, waar ik normaal onverschillig over was, wel uit maken. Dat ik dus constant beslis wat voor invloed dat kan hebben. Ook met dingen die andere mensen achterlaten (afval); mijn vroegere ik zal iets hebben van ‘sloddervossen of luilakken’, terwijl ik het nu opruim alsof die anderen het gedaan hebben, in die zin zie ik wel dat ik meer bezig ben met het groepsproces. Dat is wel een blijvende verandering die door Damanhur komt. Daar ben ik heel blij mee, het besef dat kleine, banale acties een heel groot effect kunnen achterlaten. Als er een druppel in de zee valt, begint het met een klein kringetje die steeds groter en groter wordt.”

Als individu alleen kun je dus met complete verantwoordelijke acties veel invloed hebben. Dit geeft dus weer uitdrukking aan het balans tussen het individu en de gemeenschap.

“You can make people very happy or very unhappy. Your mood, your smile or your dark face.. different things... you can change the energy of a place in one second. If you are full of love and good energy, you can help others. They can use this energy to make themselves happy.”

Je kan een grote invloed hebben in de structuren van Damanhur om ze te veranderen. Ook zijn er bepaalde structuren gecreëerd om je te veranderen. De invoering van de ‘kapiteins’ in het politieke systeem is een voorbeeld van de maakbaarheid van structuren. Ik zal in de volgende paragraaf een voorbeeld geven van *Eland* die korte tijd in Damanhur woont en een eigen systeem heeft gecreëerd voor kinderen.

5.1 Dapperheidstest & de *Game of Life*

De dapperheidstest, “*Prueba de Courago*”, is een gestructureerde ‘test’ die vergeleken kan worden met een volwassenwordings-ritueel of een ‘rite de passage’ (van Gennep 1909). Het is een ritueel dat de verandering in sociale status van iemand markeert. Kinderen vanaf de leeftijd van twaalf jaar kunnen het verzoek doen een Dapperheidstest af te willen leggen. Deze test is ontworpen door *Eland* en *Rendier*, twee jonge bewoners, en is ontstaan vanuit

een discussie over moed en dapperheid, waarin zij ontdekten dat dit voor iedereen wat anders betekent. Uiteindelijk hebben ze een test gecreëerd waar de presentatie van jezelf en je talenten en het opzoeken van je grenzen centraal staan. Het is een redelijk nieuw ritueel en ik heb het benoemd om te laten zien dat rituelen maakbaar zijn. Er is ruimte voor alle burgers om nieuwe systemen te creëren. Een voorbeeld van een sturend systeem dat veranderingen stimuleert is *The Game of Life*. Dit is een onderdeel van Damanhur dat gecreëerd is om voor verandering in het dagelijkse leven te zorgen. De *Game of Life* is een systeem wat vanaf het begin een belangrijke rol in het leven van Damanhur is. Omdat dit systeem is gecreëerd om verandering te stimuleren is het automatisch ook een systeem wat zelf voortdurend anders is. De *Game of Life* geeft een soort tegenhang van 'de *School of Meditation* waarin ritme en discipline belangrijk zijn. De *Game of Life* heeft een speelsere houding en biedt een manier om inzichten en bewustwording, de resultaten van de *School of Meditation*, praktisch toe te passen. Het spel is een weg tot zelfrealisatie, van persoonlijke groei, door plezier en uitdaging. Je kan je vrijwillig aanmelden voor deelname aan de *Game of Life* en af en toe word je dan uitgenodigd om mee te doen aan een 'actie'. In de meeste gevallen zijn deze 'acties' in groepsverband en het spel heeft dan een functie van inburgering, socialisatie of conflictbeheersing. Het beweegt mensen zich sociaal en actief op te stellen. Andere 'acties' kunnen individueler zijn zoals bijvoorbeeld het kiezen van een dierennaam. Aan het begin van het bestaan van Damanhur was een onderdeel van de *Game of Life* verhuizen. Veel burgers die geruime tijd in Damanhur wonen hebben minstens in tien verschillende huizen gewoond. Waar je woonde werd bepaald als een soort loterij. In de dagelijkse krant 'QdQ' kon zomaar je naam verschijnen en dan stond erin geschreven waar je naar toe moest verhuizen. Dit werd gedaan om elkaar goed te leren kennen en verschillende gebieden en huizen te ervaren en je niet teveel te hechten aan één plek en bepaalde mensen. Tegenwoordig wordt dit niet meer op deze manier gedaan, de bewoners kunnen zelf bepalen waar ze willen wonen.

5.2 Volledige Participatie

Je kan overal wonen waar je wilt mits je volledig participeert en je je aan de leefregels houdt. Als er bijvoorbeeld bewoners zijn die niet genoeg participatie of problematisch gedrag vertonen moeten zij in gesprek over dit gedrag. Aap is bijvoorbeeld na zo'n serie gesprekken verzocht uit de nucleo waar hij woonde te stappen, omdat hij agressief gedrag vertoonde. Hij woont nu alleen in een caravan en er zijn discussies gaande met andere nucleo's over deze situatie. Het is belangrijk dat de bewoners van de 'bubbel' een volledige inzet hebben en veel van zichzelf geven. Dit is ook een criterium voor de mensen die mee willen doen aan het *New Life* programma. Dit drie maanden durende programma is ontstaan door de behoefte de gemeenschap te leiden naar een internationalere gemeenschap. Men wil de uitdaging

aangaan om met nieuwe mensen die andere inzichten hebben samen te leven en te werken. Selectie van deze mensen gebeurt op een gecontroleerde en gestructureerde manier. Allereerst is er een vorm van zelfselectie, omdat Damanhur nog niet zo bekend is komen er voornamelijk mensen op af die zelf op zoek zijn naar een andere manier van leven. Wanneer de persoon mee wilt doen aan het *New Life* programma wordt er eerst gemaïld en *geskyped* voor hij/zij mag komen. Wanneer de nieuwe burger niet genoeg integratie toont tijdens de drie maanden zal deze verzocht worden Damanhur te verlaten. “*Het is belangrijk dat er mensen komen die een bijdrage willen geven aan de samenleving en niet tot last zijn of gebruik maken van de gemeenschap*” (Mier). Zo is er ook een vergadering geweest over de mate van participatie in het Damanhuriaanse leven van een groep jongeren. Vijftien jongeren (rond de leeftijd van 18) die in Damanhur zijn geboren, wonen samen in een nucleo met dezelfde soort structuren als in een gewone nucleo. Tijdens een belangrijke bijeenkomst in *Crea* waarvoor alle *capo nucleo*'s waren opgeroepen was de *capo nucleo* van de jongeren-nucleo niet aanwezig omdat geen van de jongeren iets had opgemerkt van deze belangrijke bijeenkomst. De week hierna was er een avond georganiseerd waar de jongeren op het podium moesten staan en uitleggen hoe het kwam dat ze hier niks van afwisten. De volwassenen uit het publiek stelden allerlei vragen met betrekking tot de interesse die ze hebben voor de gemeenschap. Deze discussie over de groep jongeren was niet alleen gebaseerd op het feit dat ze niet aanwezig waren bij de belangrijke bijeenkomst, dit was slechts een aanleiding voor de discussie. De groep jongeren doen namelijk ook niet mee aan de *School of Meditation* en zijn hierdoor op afstand van bepaalde rituelen die in het dagelijkse leven van Damanhur heel belangrijk zijn. Deze situatie lag heel gevoelig bij vele bewoners, omdat het over de toekomst van hun gemeenschap gaat. Zij wilden ‘hun jongeren’ niet teveel onder druk zetten en hun ook de ruimte gunnen hun eigen pad te vinden.

6. Collectieve en Individuele Rituelen

Dit hoofdstuk gaat in op rituelen met de nadruk op de collectieve en individuele beleving en de functie ervan. Rituelen worden in Damanhur beschouwd als iets levends en de essentie kan alleen overgebracht worden als je zelf participeert. Er wordt veel waarde gehecht aan rituelen, dit komt doordat men een intuïtieve benadering wil innemen. Benadrukt wordt dat de rituelen geen religieuze aard hebben, maar een overkoepelend holistisch mens- en wereldbeeld. Geloof in persoonlijke ontwikkelingen en de ervaring van eenheid van mens, natuur en universum staan centraal.

“Damanhur is a federation of communities that has branches throughout the world; a Spiritual People with almost twenty-thousand participants; a school of thought which, along with spiritual discipline, extensively researches and develops esoteric culture, elaborating its own original form of rituality” (Falco 2005:2).

De rituelen in Damanhur worden als belangrijke contactmomenten met ‘hogere krachten’ gezien. Om de essentie van deze rituelen te kunnen begrijpen is het volgens *Slang* nodig om “eerst de droom van Damanhur met je hart te kunnen begrijpen”. Hij vindt zelf in deze rituelen goddelijkheid en rust, voor *Rendier* is het vooral een manier om in contact met het universum te komen. Toen ik voor het eerst mee deed aan een ritueel gaf *Slang* mij het advies vooral te ontspannen niet te veel na te denken:

“During rituals you must relax and open yourself to get all the messages and energies... just absorb... without many questions.. The power of the rituals is not in the words and is not in the rational understanding.. let yourself go and touch and contact the symbols...they speak to your soul directly, without passing through your mind. This is very important, especially here in the West we are not able to open ourselves completely, we are afraid, we judge we want to understand, we want to have explanation about everything... but the real power of the ritual is not in that kind of things, it is contact with the deep symbols that are in your soul, something really powerful.”

Het ritueel dient als techniek om tijd te vertragen om het ‘gehele’ te kunnen vatten. In het boek van Milton (1996:84) gaat zij in op de emotionele verbinding met ‘het gehele’.

“In deep ecology [spirituality] the process of identification with other beings is understood (...) in terms of feeling. Self-realization, in the deep ecological sense, is assumed to generate a much greater and more satisfying sense of joy than is possible through mere ego-gratification”.

Rituelen hebben een emotionele waarde, wat voor meer vervulling kan zorgen dan rationalisme en materialisme. Volgens Milton (ibid) hebben weinig mensen interesse in langdurige rituelen waarvoor ze uit hun (materialistische) comfortzone moeten komen. In Damanhur willen ze wel uit deze comfortzone komen en zijn bewust van een diepe bevredigende lading van rituelen, deze worden heel precies uitgevoerd: Elke beweging, geluid en kleur en de positie van bepaalde instrumenten zijn een belangrijk onderdeel in de intentie en het succes van rituelen. *Muis* legde mij uit waarom het noodzakelijk is om rituelen te hebben en waarom deze rituelen altijd zo veel mogelijk op elkaar moeten lijken.

“Rituelen zijn er om op een gecontroleerde manier bepaalde richtingen op te kunnen sturen. Wanneer je een fietser voor je ziet lijkt het alsof hij vrij is wanneer hij zonder handen fietst, maar hij heeft dan een stuk minder controle en dus meer risico over de richting waar hij heen gaat. In Damanhur willen we gecontroleerd de richting op kunnen sturen dus zorgen we ervoor dat de voeten van de fietser op de pedalen staan en met zijn handen aan het stuur, wetend welke kant op te gaan.”

De grote controle en precisie van de rituelen hebben dus te maken met bewustzijn en het bereiken van gecontroleerde actie. Falco geeft aan dat er zoveel mogelijk hetzelfde wordt gedaan tijdens een ritueel omdat het als het ware een kleurplaat is die steeds iets verder ingekleurd moet worden. Elke keer voeg je er een nieuwe energie aan toe en elke keer wordt het dus iets sterker, dit verschil is overigens pas te merken na honderden jaren.

“The importance of the ritual is its infinite power beyond time. The ritual, indeed, is always one. And from life to life, from action to action, the same work is continued. The ritual is a work of art to which you add new strokes of colour. Rituals are just technology; they repeat, for many times, many centuries” (Falco 2005: 70).

Periodieke groepsrituelen waarin eenheid en de samenhang met het bovennatuurlijke centraal staan worden door Durkheim (in Hamilton 1990) verklaard vanuit hun functie: ritueel bevordert de sociale samenhang. De rituelen in Damanhur geven hier uiting aan, maar geven aan dat het hier niet alleen om gaat om voegen de kracht van spiritualiteit toe.

6.1 Equinox en Purification

In deze paragraaf ga ik in op twee belangrijke rituelen in Damanhur. Dit geeft meer inzicht in de manier waarop de rituelen worden uitgevoerd. Een jaarlijks ritueel is de *Equinox* viering, op de eerste dag van de lente. Het ritueel vindt plaats bij het centrale deel *Damjl* tussen grote rotsen die de functie hebben van het geleiden van energie. Het is heel belangrijk dat de omgeving rondom deze plek schoon is, maar ook de nucleo's krijgen een schoonmaakbeurt, zodat er een schoon en helder voorbeeld wordt doorgegeven via de stenen en

synchronische lijnen. Een week voor dit ritueel werden er overal in het gebied voorbereidingen getroffen en waren veel mensen bezig met schoonmaken. Twee dagen voor het ritueel kwam er een schoonmaakcontrole langs in elke nucleo en in elke kamer van het huis om te kijken of het in orde was. Een paar dagen voor het ritueel komen veel mensen die niet in Damanhur wonen, maar deel uitmaken van de *Spiritual People* of van de *School of Meditation*, naar Damanhur toe om mee te doen aan het ritueel. Iedereen staat tijdens het ritueel in een grote cirkel tussen de stenen. In het midden van de cirkel is een groot vuur waar een tweetal bij staat en de rituelen uitvoert. Ook zijn er rituele dansers in het midden van de cirkel. Op het einde zet het tweetal een drietal tonen in, waarop alle aanwezigen aansluiten en deze tonen langdurig uitzingen:

“MOOOOOOOOOOOOOOOOOO-AAAAAAAAAAAAAAAAA-EEEEEEEEEEEEEE”

Dit veroorzaakte een heel sterk geluid en dit voelde voor mij heel krachtig. Het leek net alsof ik dit grote geluid alleen kon produceren. Mijn zang werd versterkt door de groep. Deze ervaring zorgde voor een dieper begrip van het ‘superindividu’ en de kracht van een groep. Door een gezamenlijk ritueel kan er veel kracht uitgezonden worden. *Mier* vertelde mij een mythe, geschreven door Falco, die deze sterke kracht weergeeft. Het is een verhaal dat gaat over het samenwerken van een grote groep mieren die op de grond letters zijn gaan vormen totdat de woorden ‘I AM’ verschenen. Hierdoor konden zij in contact komen met de mensen en voorkwamen zij dat de mensen hen dood maakten. Het bundelen van krachten en het geven van symbolen en betekenis aan het leven is volgens *Dolfijn* heel belangrijk in het leven van sociale wezens:

“Human beings are very sad; because we lost contact with nature and rhythm of nature, and we don’t have rituals. Because we are social animals, we are also ritual animals. We need rituals like breathing, because rituals are symbolic, because we are full of symbols. Our way of using our brain, how we use our thoughts, are full of these symbols, so we need rituals for our mental health and psychological health. You feel you are near to the meaning of things.”

Ook Durkheim benadrukt het belang dat gesecculariseerde samenlevingen rituelen nodig hebben. Hij ziet in dit perspectief nationale feestdagen zoals onze Koninginnedag als momenten waarop de samenleving zich als een eenheid beleeft. Niet alle rituelen zijn collectief van aard. Het gebed is juist vaak een individuele interactie met bovennatuurlijke machten. Het *purification*-ritueel is een belangrijk ritueel in Damanhur dat individueel van aard is. Het is een uitdrukking aan het belang ‘*near to the meaning of things*’ te willen zijn. Het *purification* ritueel is een dagelijks ritueel dat voor elke maaltijd wordt gedaan. Het is een kort moment waarin je je hand boven je voedsel houdt en diep uitademt en op deze manier

verbinding maakt met de energie van het voedsel. Als het eten in een woongroep klaar is zullen de mensen die aanwezig zijn om de tafel staan en tegelijk deze ademhalingen nemen en een aantal woorden uitspreken die door één willekeurig persoon geïnitieerd worden. Het ritueel eindigt altijd met de woorden "*Queste cibo e purificato, in el nome del Horus Così Sia.*" Dit betekent; "dit voedsel is gepurificeerd in de naam van Horus. Zo zal het zijn". Dan opent iedereen de ogen en wenst elkaar '*buon appetito*'. Wanneer mensen later aankomen voor het eten, of alleen eten, doen ze het ritueel voor zichzelf.

6.2 Rituelen voor de dood en een Orakel voor de toekomst

Rituelen voor de dood geven uitdrukking aan de kracht van het collectief en wat deze kracht voor een individu kan betekenen. Tijdens de *School of Meditation* wordt je onder andere opgeleid in de voorbereiding van je dood; voor veel mensen zorgt deze voorbereiding automatisch tot meer verantwoordelijkheid in dit leven. Wanneer je je elke dag voorbereid om dood te gaan kun je sturing geven aan je volgende levens. In Damanhur wordt er regelmatig gesproken over je vorige of volgende levens. Door er meer over te spreken gaan angsten voor de dood weg en in plaats hiervan wordt er juist steun gegeven om met de dood om te gaan. Wanneer iemand sterft begeleiden de bewoners deze persoon met zijn/haar overgang naar een volgend leven. Hierover spreekt *Dolfijn* met grote waardering:

"I think our best part of the society is the way we think about death; the way we accompany people..The way we keep relationship with death people, the beauty of these rituals, that's so touching and so deep, I couldn't find this in others places of this world. The culture of the death is fantastic here. The importance we give to this moment; the waiting for dying; dying in Damanhur is fantastic; dying is good here.. because you feel all the love from all the people around you.. it feels like a big hug, even after. ... this is really magic ,it's not so easy to keep this door open, to feel and communicate, this is really special. I had beautiful experiences, I really want that my life and death is inside this container."

Ook over het maandelijks ritueel tijdens volle maan wordt door velen met enthousiasme en emotie ervaren. Het is een ritueel dat plaatsvindt in de *Open Tempel* in *Damijl* en een belangrijke functie heeft. Er is een groep mensen die gespecialiseerd zijn in het lezen van de toekomst. Ze bestuderen de toekomst met behulp van daarvoor bedoelde instrumenten. Voor een volle maan heb je als individu de mogelijkheid om een vraag over de toekomst te stellen. Ook worden er vragen voor het belang van de gemeenschap gesteld. Tijdens het ritueel, elke volle maan, maken de Orakel specialisten de antwoorden op deze vragen bekend. De collectieve antwoorden worden openbaar uitgesproken en zijn de volgende dag terug te lezen in de krant, terwijl de individuele antwoorden alleen persoonlijk worden

meegedeeld. Mensen hechten veel waarde aan deze voorspellingen, wat hun waarde aan spiritualiteit benadrukt. Al deze beschrijvingen van rituelen geven opnieuw aan dat het collectief en het individu met elkaar in verbinding zijn.

7. Conclusie

Damanhur geeft door middel van het 'superindividu' een wisselwerking aan tussen het individu en de groep. Zij zijn beide verantwoordelijk voor hun eigen ontwikkeling en de ontwikkeling van elkaar. Dit gebeurt door middel van een proces dat constante toewijding vraagt. Het doel is niet egoïstisch, maar is in dienst voor anderen. Om hiertoe te komen is transformatie nodig waarin je afstand kan nemen van jezelf wat tot een groter bewustzijn leidt. Door middel van confrontaties en ontmoetingen stimuleert de gemeenschap Damanhur je voor deze transformatie en wordt het mogelijk tegelijk aan jezelf en aan de ander te denken. Dit is een typerende gedachte in een tijd waarin steeds meer sturende collectieven zijn weggevallen en mensen de mogelijkheid krijgen hun eigen keuzen te maken en in zelfgekozen groepen leven (Duyvendak) 'De auteur' die zijn eigen leven kan samenstellen kan dit volgens de filosofieën van Damanhur alleen bereiken door samen te werken. Voor een harmonieuze samenwerking is het belangrijk afstand te doen van je 'ik'. De belangen van het collectieve moeten zwaarder wegen dan je individuele idealen. Net als wanneer je in een orkest speelt je geen individuele roem krijgt, maar collectieve roem. Als symbool voor het nemen van deze afstand nemen ze in Damanhur letterlijk afstand van je 'eigen' naam en kiezen een dieren en/of planten naam.

Afstand nemen van jezelf om tot meer verbinding te komen en voorbij individualisme te gaan is ontstaan als reactie op een wereld waarin processen van vervreemding, onzekerheid en fragmentering prominent zijn. Er is te zien dat mensen op zoek gaan naar andere vormen van samen leven. De creatie van Damanhur is een uiting van deze zoektocht en biedt een oplossing. Damanhur is een gemeenschap op mensenmaat, hierdoor ontstaat er geborgenheid en betrokkenheid, omdat er directe mogelijkheden zijn om te participeren en invloed uit te oefenen. Door het ontbreken van deze mogelijkheden in de gewone samenleving zijn er gevoelens van onzekerheid en vervreemding (Bauman 2007). Deze directe mogelijkheden voor participatie in de gemeenschap moeten duidelijk gestructureerd worden. Zoals het succes van een orkest afhangt van de sturing van de dirigent, zo zijn in Damanhur sturing en regels ook van belang. Er zijn veel deadlines en sturende systemen nodig om de gezamenlijke richting op te blijven gaan. Voor sommige mensen kan dit als dwang en belemmering voelen, hoewel de meeste burgers aangeven dat afstand doen van individuele vrijheid opweegt tegen wat je ervoor terug krijgt. Dit komt doordat de systemen in Damanhur zelfgecreëerd zijn. Je kan zelf van grote invloed zijn op het systeem. Bewoners worden uitgedaagd om complete en verantwoordelijke actie na te streven. Ze trachten constant bewust te zijn wat voor een effect ze achter laten op de anderen en de wereld. Er is dus te zien dat maakbaarheid binnen de structuren ervoor zorgt dat het collectief open staat voor beïnvloeding van het individu en andersom.

Deze wisselwerking komt ook terug in methodes voor zelfrealisatie. Ik heb laten zien dat er bewust dagelijkse confrontatie wordt opgezocht door in nucleo's te wonen en wekelijkse feedback-momenten in te voeren. Er is een methode, de *Tecnarcate*, om de ander een spiegel voor te houden teneinde om veranderingen te realiseren. Het is belangrijk om zelf-ontplooiing te verwezenlijken; je kan namelijk het best functioneren in een collectief als je jezelf optimaal ontwikkelt. Voor deze ontwikkeling is dus de ander nodig om directe feedback te geven (Martin 1999). De vervanging van 'Ciao' naar 'Con Te' geeft uitdrukking aan dat je mét de ander bent om elkaar te helpen. In Damanhur worden veel processen uitgelegd door middel van metaforen. Zo wordt Damanhur door bewoners vergeleken met een groot aquarium waarin je met verscheidene vissen aanwezig bent om aan te geven dat je altijd met anderen rekening moet houden. Net zoals in de metafoor van het concert van de introductie waarin je op de anderen moet letten om in harmonie samen te kunnen spelen.

In de praktijk van het dagelijkse leven is 'in harmonie samen spelen' niet altijd makkelijk zoals blijkt uit de situatie van *Dolfijn* die haar A-burgerschap heeft moeten opgeven voor haar eigen harmonie en daarmee die van haar omgeving. Dit illustreert dat de mate van participatie mensen in een zekere mate in- en uit kan sluiten. Wanneer een burger deviant gedrag vertoont wordt hij/zij verzocht de gemeenschap te verlaten. Het is van belang dat er volledige participatie is en een constante keuze om een diepe, spirituele verbinding aan te gaan. Spiritualiteit betekent in Damanhur het één worden met 'het gehele'. Samenwerking en bewustzijn van alles om je heen geeft een diepe vervulling, in tegenstelling tot materialisme (Milton 2002). Spiritualiteit wordt in Damanhur als iets heel praktisch ervaren; door samen te werken stel je jezelf dienstbaar op voor 'het gehele'. Door het vrijwilligerswerk wat ik voor de gemeenschap heb gedaan, heb ik zelf deze vorm van spiritualiteit ervaren. Ik voelde me het meest betrokken en verbonden met de andere bewoners tijdens het werk op het land of in het huis. Deze ervaringen zijn essentieel geweest voor het beargumenteren van mijn thesis; ik heb van binnenuit kunnen voelen wat de samensmelting tussen IO en NOI betekent. Door een snelle integratie in de gemeenschap, met behulp van het *New Life* programma, heb ik intensief contact gehad met de bewoners van *Primastalla* en *Arboricolo* en daarnaast de andere burgers die ik tegenkwam bij de algemene bijeenkomsten in de openbare centra *Damji* en *Crea*.

De vorm van praktische spiritualiteit en het samenwerken aan een collectief doel kan een positieve beweging in de wereld brengen. In Damanhur dromen ze in ieder geval over een toekomst waarin we een bewustzijn kunnen creëren dat zo groot is dat we een 'superindividu' met de hele wereld kunnen vormen. Hiervoor is het noodzakelijk om gemeenschappen te creëren op mensenmaat zodat meer betrokkenheid en verbinding gecreëerd kan worden. Hoe het creëren van een eigen identiteit in een gemeenschap in zijn

werk gaat kan in Damanhur goed onderzocht worden. De functie van de eigen vlaggen, symbolen, gebouwen, instrumenten, krant en munteenheid kunnen allemaal afzonderlijke onderzoeksonderwerpen zijn. Ook is interessant om dieper op het politiek systeem in te gaan en de functie van Falco hierin te onderzoeken. Hij neemt bewust afstand van dit systeem om het onafhankelijk van hem te laten functioneren. Toch is er veel aanwezigheid van hem en ben ik benieuwd wat er gebeurt met de gemeenschap als hij er niet meer is. Er zijn dus genoeg onderwerpen om in Damanhur te onderzoeken. Het is daarom een grote uitdaging geweest tijdens mijn onderzoek te blijven focussen op één thema.

De boodschap van deze thesis is helder: Damanhur is een plek waar ze geruime tijd bezig zijn een transformatie te realiseren. In deze thesis heb ik laten zien hoe Damanhur tot stand is gekomen en dat het ebalans tussen individu en collectief cruciaal is. Deze samensmelting biedt een antwoord op processen van onzekerheid en vervreemding.

Bibliografie

- Appadurai, A.
1996 *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*
Minneapolis: University of Minnesota Press
- Airaudi, O.⁵
2005 *Dying to Learn: The first book of the Initiate*
Zagreb: Hrvatske
- 2006 *Reborn to Live: The second book of the Initiate*
Emilia: Cabelli Group
- Bauman, Z.
2007 *Liquid Times: Living in an Age of Uncertainty*
Cambridge: Bauma Politiy Press
- Beck, U.
2001 *Living your own life in a runaway World: Individualisation, Globalisation and Politics.* London: Johnathan Cape
- Duyvendak J.W.
2004 *Kiezen voor de Kudde: Lichte Gemeenschappen en de Nieuwe Meerderheid.*
Amsterdam: Van Gennepe
- Gennepe, J.
1909 *Les Rites de Passage*
Chicago: University of Chicago Press
- Giddens, A.
1991 *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age.*
Cambridge: Polity Press
- Hamilton, P
1990 *Emile Durkheim; critical assessments*
Routledge: London
- Harvey, D.
1989 *The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change.* Cambridge: Blackwell
- Honoré, C.
2004 *In Praise of Slowness. How a Worldwide Movement is Challenging the Cult of Speed.* London: Orion
- Martin, L.
1999 *Some implications of trying to satisfy immediate-return needs in a delayed-retrun culture.*
Psychological Inquiry 10(3) 195-208
- Maffesoli, M.
1996 *The Time of the Tribes: The decline of individualism in mass society.*
London: Sage

⁵ In tekst wordt verwezen naar Falco

- Meijerink, Eva
2003 *The game of Life: The significance of play in the Commune of Damanhur.*
Journal of Contemporary Religion 18(2) 155-168
- Milton, Kay
1996 *Environmentalism and Cultural Theory: exploring the role of antropology in environmental discourse.*
London: Routledge
2002 *Loving Nature: towards an ecology of emotion.*
London: Routledge
- Poldervaart, S (eds.)
2001 *Contemporary Utopian Struggles: Communities between modernism and postmodernism.*
Amsterdam: Aksant
- Relph, E.
1993 *Place and Placelessness*
London: Sage
- Taylor, C.
1989 *Sources of the self; the making of the modern identity*
Cambridge: Cambridge Press
- Tellegen, T.
2000 *Gedichten 1977-1999*
Amsterdam: Querido

Bijlage 1:

Samenvatting in het Italiaans

Riassunto

In questa tesi ho mostrato come Damanhur è stata stabilita e riflette l'equilibrio tra individuale e collettivo. Con esperienze sul campo ho dimostrato che Damanhur è un amalgama di IO e NOI. Il 'super-individuo' indica una interazione tra l'individuo e il gruppo. Entrambi sono responsabili per lo proprio sviluppo e lo sviluppo di uno dall'altro. Ciò avviene attraverso un processo che richiede costante dedizione. L'obiettivo non è egoista, ma al servizio degli altri. Al fine di realizzare questa trasformazione è necessario che ti puoi prendere distanza di te che conduce a una maggiore consapevolezza. Attraverso scontri e incontri la comunità Damanhur stimola trasformazione, ed è possibile pensare de tu stessi e gli altri.

Questo è un pensiero tipico in un momento in cui sempre più collettivi che dirigono sono scomparsi e le persone hanno la possibilità di compiere le proprie scelte e vivono in gruppi selezionati. L'uomo, che può comporre la propria vita, raggiungere lavorando insieme secondo le filosofie di Damanhur. Gli interessi della collettività devono prevalere i tuoi ideali individuali. Persone cercano altre forme di convivenza, un oltre forme dell'individualismo sorto come reazione a un mondo in cui i processi di alienazione, l'insicurezza e la frammentazione di primo piano. Damanhur è una comunità a misura d'uomo, creando un senso di sicurezza e di impegno, perché ci sono opportunità immediate di partecipare e influenzare.

Questa diretta partecipazione della comunità devono essere chiaramente strutturata. Ci sono molti termini e sterzo necessarie alla direzione comune per continuare. Per alcune persone questo può sentirsi come la l'ostruzione, anche se la maggior parte dicono che rinuncia alla libertà individuale supera quello che si ottiene in cambio. Essi si sforzano costantemente consapevoli di ciò che lasciano un effetto sugli altri e del mondo.

Quindi podemos visto che strutture garantire che l'apertura collettivo all'influenza dell'individuo, e altri modi. Spiritualità in Damanhur significa diventare uno con il universo. La cooperazione e la consapevolezza di tutto ciò che vi circonda offre uno spettacolo profondo, in contrasto con il materialismo. Spiritualità in Damanhur come esperienza qualcosa di molto pratico, lavorando insieme servono a presentarti al altri. Con il volontariato per la comunità quello che ho fatto, mi sono sperimentato questa forma di spiritualità e al di sopra dei processi dall'interno l'esperienza.

Bijlage 2:

Vier van de vijftien punten van de 'Constitutie van Damanhur'⁶

(I): *The citizens are brothers and sisters who help one another through trust, respect, clarity, acceptance, solidarity and continuous inner transformation. Everyone is committed to always aim higher.*

(II): *Each citizen makes a commitment to spread positive and harmonious thought, and to direct every thought and action towards spiritual growth, putting ideals before personal interest. Each person is socially and spiritually responsible for every action they take as, everybody is aware that each act is multiplied and reflected all over the world through the Synchronic Lines.*

(IV): *Work has spiritual value and is understood as a gift of oneself to others. Through it everyone takes part in the spiritual and material activities of the people. Each citizen offers a part of their time in activities of common interest, especially in social volunteering activities. Every task is precious and carries the same dignity.*

(XI): *The highest authority of Damanhur is represented by the King/ Queen Guides. They coordinate the Bodies of Damanhur, and guarantee a constant pursuance of the ideal aims and spiritual goals in every manifestation of social life. They direct choices and emanate laws on those subjects of interest to all Damanhurian citizens. Their unanimous opinion is binding for every individual, group or organization. They are periodically elected by the members of the Body of Meditation according to the rules determined within it.*

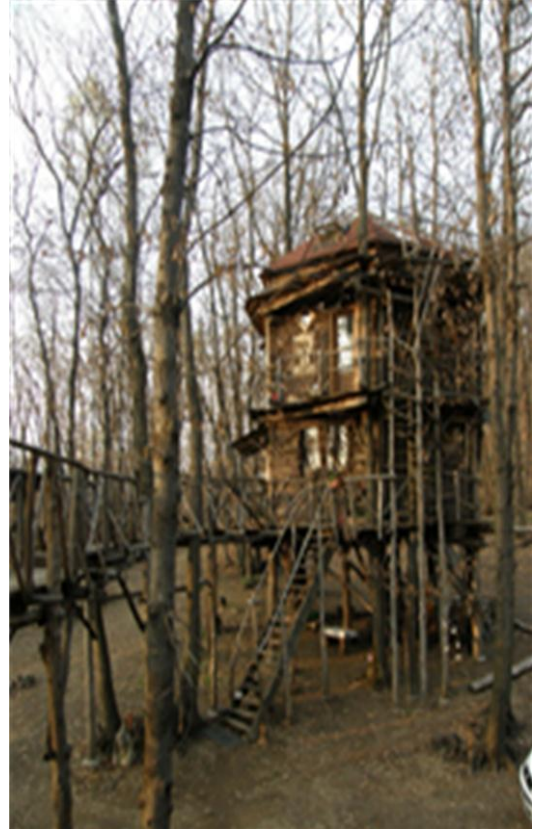
⁶ www.damanhur.org

Bijlage 3:

Foto's

Nucleo *Primastalla* in februari 2012

De drie-laagse boomhut van de nucleo *Arboricolo*

Aan tafel met de bewoners van *Primastalla*

Altaar in *Primastalla* met een *selfica* schilderij, foto van Falco en andere voorwerpen.

Aantekeningen met de positieve eigenschappen van de bewoners van *Arboricolo* die aan de muur hangen van de gemeenschappelijke eetkamer.

De spiralen voor loop-meditaties in *Damjl*.